

Opgestapelde buizen zijn de voorbodes van een nieuw pand, het eerste in het negenjarige bestaan van farmacampus Pivot Park in Oss. 'Daar komt het', zegt directeur Brigitte Drees bij een grasveldje naast een parkeerplaats en een woonwijk. Als het vijf verdiepingen hoge gebouw af is, trekt het Leidse Pharming erin, om er Ruconest te maken, zijn enige medicijn. 'Pivot Park groeit uit zijn jas', zegt Drees. 'We lopen twee jaar voor op het schema.' De ambitie was om nu 43 bedrijven op het park te hebben met 600 tot 700 banen. Het zijn er zestig, met 650 arbeidsplaatsen, en met Pharming komen er zo'n veertig banen bij.

UIT CRISIS GEBOREN Pivot Park is uit een crisis geboren, net als Brainport Eindhoven twee decennia eerder. In Eindhoven gaven de massaontslagen bij Philips en DAF de aftrap voor een cluster van hightechbedrijven. In Oss betekende de sluiting van Organon een nieuw startpunt voor de farmacie, die meer banen opleverde dan dat er verloren gingen.

In beide Brabantse steden sloegen bedrijven en overheid de handen ineen om de crisis te overwinnen. In Oss werden provincie en gemeente eigenaar van de gebouwen en de labapparatuur van Organon, dat in handen was van het Amerikaanse MSD.

Daar zat ook een robot bij waarmee het testen van nieuwe medicijnen veel sneller kan. Het is nog altijd het enige testapparaat in zijn soort in de Benelux en één van de drie in de wereld — en een troef van Pivot-directeur Drees.

ARME ZANDGRONDEN

De twee wetenschapsparken zouden niet zijn wat ze zijn zonder de intensieve samenwerking tussen bedrijven, overheden en onderwijs. Die hechte samenwerking samen met ondernemerschap en het lef om te innoveren, zijn typerend voor Brabant.

'Het gemeenschapsdenken is hier heel sterk, sterker dan het marktdenken. Dat is het geheim dat eronder ligt', zegt Wim van de Donk, rector magnificus van Tilburg University en oud-commissaris van de Koning in Noord-Brabant.

'Brabant was door zijn zandgronden arm, heel arm. Er waren geen grondstoffen, je had alleen elkaar. De mensen waren enorm op elkaar aangewezen. Je wist dat je het alleen samen kon doen. Onze verbeeldingskracht is ook wezenlijk: cultuur inspireert en draagt onze innovatieve

kracht.' Het katholieke karakter van de provincie versterkte het ondernemerschap. 'Was er een gezin van twaalf kinderen, dan moesten er door de mechanisatie van de landbouw elf iets anders doen.'

PIELLEN EN KLOOIEN

Van de Donk roemt ook de neiging van Brabanders om op ontdekkingstocht te gaan. 'Brabanders hebben iets met pellen en klooiën en din-

gen maken. Iedereen heeft hier een schuurtje. En in die schuurtjes gebeurt van alles, waar uiteindelijk wel dingen uitkomen', zegt hij.

'In Eindhoven mochten de ingenieurs in het NatLab op vrijdagmiddag gewoon maar wat doen. Veel uitvindingen van Philips waren het gevolg van dat aanklooiën. Brabanders zijn eigenwijze donders en redeneren: Holland is ver weg, we naaien onze eigen naad wel.'

De korte lijnen en het lef om nieuwe dingen

uit te proberen en een bedrijf op te zetten, hebben de provincie sterk gemaakt. De Tilburgse econoom Sylvester Eijffinger rekent erop dat Noord-Brabant tegen 2030 een kwart van het bruto binnenlands product van Nederland genereert. Nu is dat 20% en enkele jaren geleden 15%, gelijk aan het aandeel in de bevolking.

ESSENT-OPBRENGST

'Brabant takes the lead', zegt Eijffinger. Hij wijst erop dat 'de goede besteding van de Essent-gelden' het voor de overheden gemakkelijker hebben gemaakt de economie te ondersteunen. Pivot Park in Oss werd opgezet met de pot van €9 mrd die de verkoop in 2009 opleverde.

Eijffinger stond, met oud-gedeputeerde Bert Pauli, aan de wieg van enkele initiatieven, waaronder de Cobbenhagen-bijeenkomsten, die de 'sociale infrastructuur' in de provincie hebben verstevigd en de Bossche data-universiteit Jads hebben opgeleverd.

Provincie, grote steden, universiteiten, hogescholen, werkgeversverenigingen en de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) kregen een overleg, waarbij het 'onderlinge vertrouwen werd weggenomen en een strategische agenda kon worden opgesteld', aldus de emeritus hoogleraar.

Ook Rabobank ziet de kracht van de provincie, in het bijzonder het noordoostelijke deel. In december zei de bank dat er maar weinig regio's zijn die zo veel veerkracht tijdens de coronacrisis toonden als Noordoost-Brabant. Het CBS becijferde in februari dat de economie er in 2020 met 2% is gekrompen, de helft van het landelijke gemiddelde.

INSULINE UIT SLACHTAFVAL

De noordoosthoek is vooral sterk in de voedselketen en de farmacie, twee sectoren die weinig last hadden van de coronacrisis. Brabant had vanouds een stevige positie in de agrarische sector.

Vleesondernemer Saal van Zwanenberg

Luchtopname van Oss, waar farmacampus Pivot Park nu 'uit zijn jas groeit'. De intensieve samenwerking tussen bedrijven, overheden en onderwijs maken van Noord-Brabant een innovatieve hotspot.

FOTO: ANP PHOTO - YOUR CAPTAIN

gaf in 1923 het startschot voor de farmacie toen hij Organon oprichtte voor de productie van insuline uit slachtafval. Volgens de BOM kwam enkele jaren geleden de helft van de omzet in life sciences en health in Nederland uit Noord-Brabant.

BIG FIVE

Tussen Nijmegen en Noord-Limburg liggen vijf gemeenten die in januari fuseren. In de nieuwe gemeente Land van Cuijk opereren vijf grote ondernemingen in de biosector. Deze *big five*, zoals directeur Martin van Collenburg van MSD Animal Health in Boxmeer ze noemt, een van de vijf, werken samen waar dat mogelijk en zinvol is en vormen zo een 'ecosysteem'. MSD's partners zijn Nutreco, Danone, Hendrix Genetics en Marel Poultry.

'We komen weleens bij elkaar om nieuwe producten te bedenken', zegt hij. 'Of we kijken naar wat we van elkaar kunnen leren, waar we tegen aanlopen en wat de oplossingen kunnen zijn. Daar waar we elkaar kunnen versterken, doen we dat.'

Volgens Van Collenburg heeft de streek de coronacrisis 'redelijk goed tot goed' doorstaan. Dat geldt ook voor MSD Animal Health. Het

'Het gemeenschapsdenken is hier heel sterk, sterker dan het marktdenken. Dat is het geheim dat eronder ligt'

Wim van de Donk
rector magnificus Tilburg University

Oost-Brabantse bedrijf, dat net als Nutreco voortkwam uit veevoederconcern Hendrix, bleef in 2020 zo'n 10% groeien en maakte vorig jaar 55 miljard doses vaccins voor dieren.

Het aantal medewerkers bij MSD in Boxmeer groeide in 2020 met 150 tot 1900. 'Dat zwarte gebouw, daar doen wij onderzoek', zegt Van Collenburg bij een rondgang. 'We hebben er een verdieping bovenop gezet.' Zoals alle farmaceutische bedrijven investeert ook MSD fors. Elk jaar komen er in Boxmeer zo'n vijf tot tien nieuwe of verbeterde vaccins bij, wat honderden miljoenen euro's kost.

Samenwerken en dingen uitproberen, zit ook in de genen van het Osse Dalco, dat vleesproducten leverde, maar in 2020 geheel overstapte op vleesvervangers. Dalco heeft een jaaromzet van €60 mln en 120 medewerkers.

NIUWSGIERIGHEID

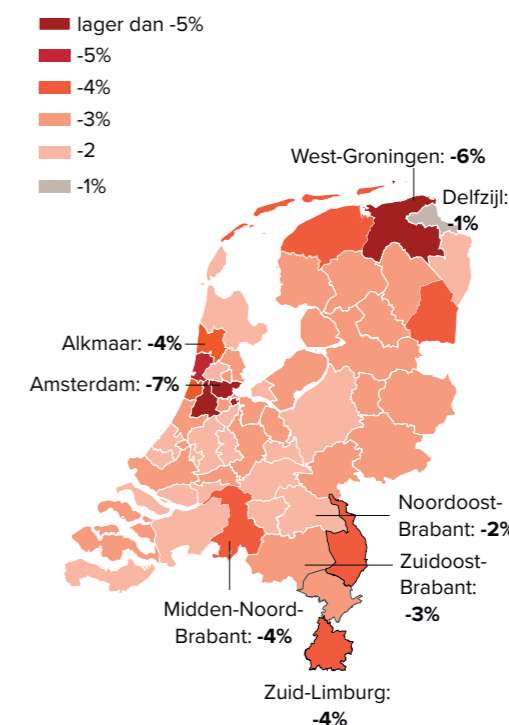
'We proberen hier in Brabant vaak wat zonder te weten of het echt iets wordt', zegt Dalco-directeur Marian Wagemakers. 'Dat was dertig jaar geleden ook zo toen mijn vader pionierde met vleesvervangers. Hij was nieuwsgierig, wilde weten wat je met grondstoffen allemaal kunt doen', zegt zij. 'Alles verandert hier altijd, maar we slagen erin ons telkens weer opnieuw uit te vinden.'

Wagemakers stelt dat 'door de Brabantse verbondenheid het gemakkelijker is om gedachten uit te wisselen en initiatieven te ontplooiën. Je hebt boven de rivieren en eronder. Brabant is per definitie eronder.'

Zo kwam de Brabantse ondernemer ook in contact met de Clarissen-zusters in Megen, een dorp verderop. De gasten waren nieuwsgierig naar de recepten van de vegetarische maaltijden die zij van de nonnen kregen. Dalco beschikt sinds maart over die recepten. Om de Clarissen-snacks wereldwijd te verkopen en om het klooster van een extra inkomstenbron te voorzien. 'We kijken hier altijd of we elkaar kunnen helpen.'

Grote regionale verschillen

Economische groei 2020 per regio in %

© FD | CM | Bron: CBS

KENNIS EN INNOVATIE

Noord-Brabant vindt zichzelf telkens opnieuw uit

Veel bedrijven in Noordoost-Brabant draaiden tijdens de coronacrisis op volle toeren door. De troeven van de regio zijn de farmabedrijven en de voedselketen. De geheimen: samenwerken, ondernemen en innoveren. Het zelfvertrouwen is groot: 'Brabant takes the lead.'

In het kort

- Noordoost-Brabant heeft een stevige positie in de agrarische sector en de farmacie.
- De regionale economie kromp in coronajaar 2020 slechts met 2%.
- Bedrijven werken er nauw samen ('korte lijntjes'), onderling en met de overheid.